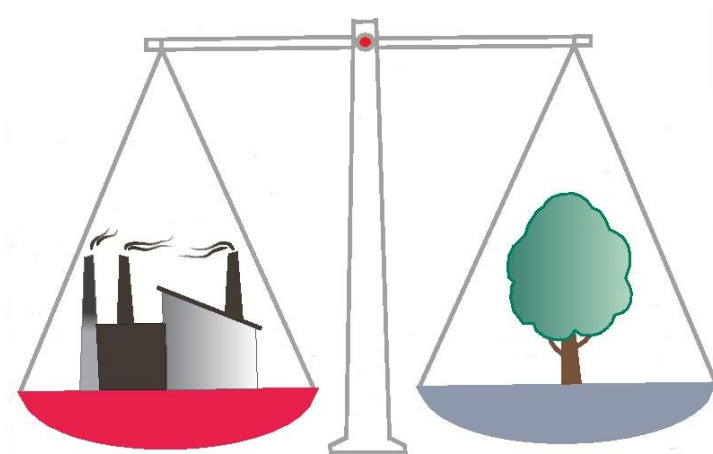

Obrađivač: Služba za ekologiju, komunalne
i inspekcijske poslove

INFORMACIJA O REALIZACIJI

-LEAP-
Grad Zenica

april, 2018. godine

Uvod

U stavu na Prijedloge Političke organizacije građana "Naša stranka" Zenica na Nacrt programa rada Gradskog vijeća, Služba za ekologiju, komunalne i inspeksijske poslove se obavezala dati Izvještaj o realiziranim aktivnostima iz LEAP-a.

Lokalni Ekološki Akcioni Plan (LEAP) je plan kojim su se nastojali identificirati svi okolišni problemi, te utvrditi aktivnosti i projekti s ciljem poboljšanja uslova življenja i stanja okoliša na području Grada Zenica.

Nakon javne rasprave, na 19. sjednici Vijeća općine, održanoj 02.06.2010. godine, donesen je Zaključak o usvajanju LEAP-a za općinu Zenica, čiji autor je sarajevska firma "Dvokut-pro" d.o.o, dok je ZEDA bila nosioc izrade.

Lokalni ekološki akcioni plan predstavlja jedan od najznačajnijih planskih dokumenata u sferi strateškog djelovanja u politici zaštite okoliša jer kao takav obuhvata projekte, mjere i aktivnosti iz oblasti:

- Upravljanje kvalitetom zraka,
- Upravljanje, zaštita i korištenje vodnih resursa,
- Upravljanje, zaštita i korištenje tla,
- Upravljanje otpadom,

ali i iz drugih oblasti, naprimjer: upravljanje prostorom, zaštita prirodnog i kulturno historijskog nasljeđa i zakonski okvir.

LEAP nije zatvoren dokument, nego su i njegovi autori isti prikazali kao proces, živi dokument prilagodljiv promjenama koje imaju za cilj uspostavu sistema upravljanja okolišem u Gradu Zenica. To se može postići mehanizmom stalne aktualizacije ciljeva, politike i mjera, instrumentima za ocjenu postignuća, te monitoringom provođenja samog procesa.

Ova Informacija posmatra projekte vezane za zaštitu okoliša, odnosno aktivnosti i mjere vezane za upravljanje zrakom, vodnim resursima, tлом i otpadom, a za koje je nadležna Služba za komunalne poslove i ekologiju.

Projekti iz oblasti zaštite okoliša predviđeni akcijskim planom LEAP-a:

I Upravljanje kvalitetom zraka

1. Praćenje monitoringa kvaliteta zraka na području općine Zenica,
2. Smanjenje protoka saobraćaja,
3. Sanacija i proširenje postojeće mreže centralnog grijanja,
4. Izrada Katastra svih zagađivača,
5. Program edukacije građana iz oblasti zaštite okoliša,
6. Dodatna kontrola kvaliteta emisije iz motornih vozila,
7. Poboljšanje energetske efikasnosti,
8. Zamjena lokomotiva RMU Zenica,
9. Izrada plana vanrednih mjera za smanjenje zagađenosti zraka u Zenici,

II Upravljanje, zaštita i korištenje vodnih resursa

10. Rekonstrukcija, sanacija i proširenje vodovodne mreže,
11. Tretman otpadnih voda,
12. Poribljavanje,
13. Rekonstrukcija i izgradnja kanalizacione mreže,
14. Uređenje i čišćenje korita rijeke Bosne i njenih pritoka,

15. Uređenje i zaštita izvorišta,
 16. Regionalni vodovod Plava voda,
- III Upravljanje, zaštita i korištenje tla i šumskih ekosistema
17. Borba protiv invazivnih, korovskih vrsta,
 18. Sječa starih/oboljelih stabala i spuštanje krošnji drveća-prevršavanje,
 19. Pošumljavanje,
- IV Upravljanje otpadom
25. Sanacija i rekultivacija deponije „Side“,
 26. Sanacija deponije industrijskog otpada „Rača“,
 27. Zbrinjavanje infektivnog otpada iz zdravstvene djelatnosti na području općine,
 28. Reciklaža otpada na teritoriji općine,
 29. Uklanjanje i sanacija divljih deponija,
 30. Zbrinjavanje otpada animalnog porijekla,
 31. Izgradnja i postavljanje niša za smještaj kontejnera na području općine,
 32. TV Eko kviz,
 33. EKO Kuća,
 34. Edukacija stanovništva o upravljanju otpadom,
- V Zakonski okvir
35. Usaglašavanje Općinskih i Kantonalnih propisa sa Federalnim, Državnim i EU propisima,
- VI Drugi projekti
36. Nabavka opreme za prikupljanje otpada,
 37. Rješavanje problematike napuštenih životinja – Azil za pse i higijenski servis,
 38. Zbrinjavanje automobilskih guma,
 39. Mjerenje kontaminacije tla i biljaka teškim metalima.

S obzirom da je prošlo osam godina od donošenja LEAP-a, te da su brojne aktivnosti u sklopu istog realizirane ili se ne mogu realizirati zbog lošeg koncipiranja aktivnosti, ovo je posljednji put da Služba daje izvještaj po pitanju realiziranih aktivnosti iz LEAP-a. Predlažemo izradu novog lokalnog ekološkog akcionog plana, nakon finalizacije Green Cities akcionog plana, kada se dobije prikaz koji segmenti zaštite okoliša nisu obuhvaćeni GCAP-om.

Informacija o realizovanim projektima i poduzetima aktivnostima u predhodnom periodu

I Upravljanje kvalitetom zraka

1. Praćenje kvaliteta zraka na području općine Zenica

Prvi projekat u sklopu segmenta "Upravljanje kvalitetom zraka" predložen LEAP-om jeste praćenje kvaliteta zraka koji se sastoji od aktivnosti: uspostava mreže mjernih stanica za kontinuirano praćenje kontrole kvaliteta zraka i formiranja centra za obradu podataka i izvještavanje.

Grad Zenica je tokom 2013. godine izvršio nabavku, instalaciju i puštanje u rad opreme koja se sastoji od tri fiksne mjerne stanice i dva displeja dimenzija 2 x 1 metar i dva velika displeja dimenzija 6 x 4 metara. Radi se o modernoj mreži automatskih mjernih stanica kojima je osigurano mjerenje SO₂, PM10, NO_x, CO, O₃, zagađujućih materija čije praćenje je u svakom trenutku dostupno građanima i prema čijoj visini se proglašavaju epizode upozorenja, pripravnosti i uzbune. Nabavkom automatske mjerne opreme, Grad Zenica je postao jedan od rijetkih gradova u BiH koji posjeduje funkcionalan sistem monitoringa kvaliteta zraka. Kontinuirano se vrši mjerenje, obrada podataka te informisanje javnosti o rezultatima mjerenja.

Cilj ovog projekta je dobijanje realne slike o stanju kvaliteta zraka kako bi se mogle preduzeti adekvatne mjere za poboljšanje kvaliteta zraka.

Projekt je infrastrukturnog karaktera čiji je cilj uspostava Programa za praćenje kvalitete zraka na najugroženijem području Grada Zenica, osigurati kvalitetne i pouzdane podatke o kvaliteti zraka na području Federacije za potrebe donošenja odluka, strategija i mjera zaštite zraka i okoliša od štetnog utjecaja atmosferskog onečišćenja. Osim toga, svrha je informisanje javnosti o stanju kvalitete zraka, stvaranje preduslova za donošenje mjera za poboljšanje uslova kvalitete zraka i života uopće, te osiguranje javnog pristupa podacima i informacijama.

Ugovorom o ustupanju na korištenje mjerne opreme i uređaja za monitoring kvaliteta zraka od 27.10. 2017. godine, Grad Zenica je ustupio na korištenje mjernu opremu i uređaje za monitoring kvaliteta zraka Metalurškom institutu "Kemal Kapetanović". Ugovorom Institut se obavezao na popravku i zamjenu rezervnih dijelova, te dostavljanje mjesečnih izvještaja o koncentracijama zagađujućih materija u zraku Gradu Zenica. Grad se odlučio na ovaj korak, s obzirom na uspostavljanje regionalnog Centra za monitoring kvaliteta Zraka pri Institutu.

U prilog tome ide i činjenica da i Zeničko dobojski kanton, „Zakonom o povjeravanju javnih ovlaštenja iz oblasti zaštite okoliša“ („Službene novine ZE-DO kantona", broj 12/13), povjerava javna ovlaštenja iz oblasti zaštite okoliša - Metalurškom Institutu „Kemal Kapetanović“ iz Zenice, te se istim Zakonom vrši softversko povezivanje i umrežavanje sistema monitoringa sa monitoringom Federalne i općinske/gradske mreže mjernih stanica.

2. Smanjenje protoka saobraćaja

Predložena aktivnost u sklopu ovog projekta jeste izgradnja Glavne gradske magistrale (GGM-a), u cilju obezbjeđivanja pouzdanog i dugoročnog odvijanja saobraćaja u užem gradskom i prigradskom dijelu sa adekvatnom saobraćajnom vezom sa autocestom- koridorom Vc, a vezano za smanjenje emisije zagađujućih materija porijeklom iz mobilnih izvora emisije.

Ovaj projekat je počeo sa realizacijom 2011. godine. Prva faza projekta predstavlja izgradnju gradske dionice dužine 3,25 km, zajedno sa izgradnjom ili sanacijom veznih i pomoćnih gradskih saobraćajnica i objekata koji se direktno ili indirektno vežu na GGM. Projekat izgradnje Glavne gradske magistrale (GGM) je počeo u martu 2012. godine kad je potpisan Ugovor o izgradnji sa

Konzorcijem koji su sačinjavali „Euroasfalt“ Sarajevo, „ŽGP“ Sarajevo, „Almy Transport“ Zenica, GP „Put“ Sarajevo, „JATA“ Srebrenik i „Deling“ Tuzla. U sklopu GGM-a izgrađena su dva nova mosta, te kompletno nova mreža javne rasvjete sa 188 novih stubova i 350 novih halogenih svjetiljki koja je uklopljena u projekat rekonstrukcije i modernizacije sistema javne rasvjete u cijelom gradu.

Rezultat finalizacije ovog projekta jeste smanjenje zagađujućih materija iz saobraćaja koje se posebno emituju prilikom pokretanja i zaustavljanja vozila, a što je riješeno zamjenom klasičnih raskrznica sa 17 kružnih tokova. Procijenjena redukcija emisije CO₂ nakon realizacije projekta iznosi 4,972 tCO₂.

3. Sanacija i proširenje postojeće mreže centralnog grijanja

U sklopu ovog projekta u periodu od donošenja LEAP-a do danas posebno treba izdvojiti izgradnju Toplane na biomasu u Nemili čija izgradnja je započeta 2012. godine. U sklopu projekta izgrađena je toplana na biomasu, toplovodna mreža i izvedeni su priključci objekata na toplovodnu mrežu. Na sistem daljinskog grijanja u Nemili su priključena 4 velika objekta od društvenog značaja: osnovna škola, ambulanta, policijska stanica i društveni dom kao i 90 individualnih stambenih i poslovnih objekata. Svaki objekat posjeduje vlastitu toplotnu podstanicu sa automatskim upravljanjem pomoću vlastitog sobnog termostata. Također, svaki korisnik posjeduje vlastiti mjerač utroška toplotne energije – kalorimetar, na osnovu kojeg se vrši plaćanje usluga daljinskog grijanja u naselju Nemila.

U toku je formiranje joint-venture kompanije sa ArcelorMittalom i finskim proizvođačem kotlova. Planirana toplana će koristiti nusprodukte procesa proizvodnje željeza - koksni i visokopećni i po potrebi zemni plin, energente dosta povoljnije po pitanju emisija u zrak u odnosu na trenutni energent - uglj. Realizacijom ovog projekta očekuje se snižavanje emisije SO₂ za 4.331 t/god, NO_x za 284,7 t/god, a čvrstih čestica za 234,8 t/god samo iz toplane, dok se računa i na smanjivanje broja niskih kućnih ložišta, s obzirom da će zagrijavanje grada postati pouzdanije. Paralelno, u fazi realizacije je i formiranje preduzeća Zenica gas putem kojeg će se pružiti mogućnost zagrijavanja prigradskim naseljima koja nisu uključena u sistem daljinskog grijanja.

4. Izrada Katastra svih zagađivača

Prvi korak u sistemskom rješavanju problema zagađenja zraka jeste identifikovanje svih tačkastih izvora emisije u zrak na području Grada Zenice tj. formiranje registra svih zagađivača. Formiranje registra zagađivača u ZE-DO Kantonu je projekat koji trenutno realizira Univerzitet u Zenici.

5. Program edukacije građana iz oblasti zaštite okoliša

Od donošenja LEAP-a do danas, svake godine su realizirani projekti edukacije građana iz oblasti zaštite okoliša. U ovom vremenskom razdoblju finansiran je zakup prostora ekološkom listu ZE-DO EKO, postavljeno je 20 reklamno-oglasnih panoa za javno oglašavanje na području urbanog dijela grada, realizirane su brojne akcije proljetnog uređenja grada Zenice, akcije prikupljanja ambalažnog otpada, sufinansiranje brojnih okruglih stolova na temu zaštite okoliša, učestvovanje u TV emisijama "Ekologika", organiziranje takmičenja u oblasti ekologije i posjete regionalnoj deponiji, organiziranje energetske dana itd.

6. Dodatna kontrola kvaliteta emisije iz motornih vozila

Ova aktivnost se redovno obavlja prilikom redovnih i vanrednih tehničkih pregleda motornih vozila u stanicama za tehnički pregled vozila.

7. Poboljšanje energetske efikasnosti

U 2014. godini je započeo projekat rekonstrukcije i modernizacije javne rasvjete, kada je i realizovano 60% projekta modernizacije javne rasvjete koji generira značajne godišnje uštede na potrošnji električne energije. Procijenjena redukcija emisije CO₂ iznosi 1,255 tCO₂.

U 2017. godini, uz pomoć Fonda za zaštitu okoliša realiziran je projekat ugradnje 78 LED svjetiljki. Demontirane svjetiljke tipa Goblica su instalirane u naseljima Staro Radakovo i Novo Radakovo, čime su zamijenjene svjetiljke tipa Kugla. I ovom akcijom došlo je do uštede električne energije. Realizacijom ovog projekta smanjena je potrošnja električne energije (tačno: ušteda od 20.075 kW energije/godišnje), a da se pri tome nije smanjio nivo osvjetljenosti. Smanjenjem potrošnje električne energije, automatski, došlo je do smanjenja emisije stakleničkih plinova u atmosferu. Tačnije, došlo je do smanjenja emisije CO₂ za 14 t/godišnje.

Jedan od realiziranih aktivnosti poboljšanje energetske efikasnosti je projekat izgradnje hidroelektrane „Čajdraš“ snage 450 kW od strane JP "Vodovod i kanalizacija", koji je doveo do smanjenja emisije CO₂ za 3,815 tona.

U 2016. godini u sklopu projekta "Zeleni ekonomski razvoj", u partnerstvu sa Vladom Švedske, Fondom za zaštitu okoliša FBiH i Razvojnim programom Ujedinjenih nacija, realiziran je projekat rekonstrukcije vrtića "Dunja". Projekat rekonstrukcije objekta je podrazumijevao zamjenu stolarije, utopljavanje zidova, rekonstrukciju fasade, izmjenu grijnih instalacija i izgradnju nove podstanice u vrtiću.

Nastavkom projekta, sa istim partnerima, planira se skora realizacija projekta poboljšavanja energetske efikasnosti vrtića "Pinokio". Mjere energetske efikasnosti koje se planiraju realizirati u okviru obnove vrtića su postavljanje termo fasade, zamjena vanjske stolarije, sanacija i termoizolacija krova, unaprjeđenje sistema zagrijavanja kroz ugradnju moderne toplotne podstanice sa novim pumpama, mjerača utroška toplotne energije i termostatskih ventila na postojećim radiatorima.

Grad Zenica svoje građane pokušava motivirati da manje koriste motorna vozila, te su se u periodu od donošenja LEAP-a do danas označile biciklističke staze, a u 2017. godini je počela aktivnost nabavke i ugradnje biciklističkih stajališta sa i bez nadstrešnice na više lokacija.

8. Zamjena lokomotiva

Za realizaciju aktivnosti zamjene parnih lokomotiva zadužen je RMU Zenica (JP Elektroprivreda), što je i učinjeno, a rezultat je smanjenje emisija u zrak iz ovog mobilnog izvora za čiji rad je korišten ugalj sa visokim sadržajem sumpora. Početkom 2015. godine, u RMU ZENICA puštena je u rad manevarska dizel lokomotiva, nabavljena sredstvima JP "Elektroprivreda" BiH. Nova lokomotiva zamijenila je manevarsku parnu lokomotivu koja je emitovala znatnu količinu dimnih plinova. Manevarska dizel lokomotiva je omogućila pouzdaniji transport uglja, povećala kapacitet i stepen pouzdanosti tehnološkog procesa, te smanjila troškove i vrijeme održavanja te negativan uticaj na okolinu.

9. Izrada plana vanrednih mjera za smanjenje zagađenosti zraka u Zenici

U 2014. godini inoviran je Operativni Plan interventnih mjera za djelovanje u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka na području grada Zenice, a skladu sa Planom interventnih mjera u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka na području Zeničko-dobojskog kantona („Službene novine ZE-DO kantona“, broj 01/13). U pomenutom planu je konkretizovana uloga pojedinih subjekata pri proglašenju epizoda pripravnosti, upozorenja i uzbune. Operativni Plan je upućen svim

većim zagađivačima, te su na osnovu istog zagađivači inovirali svoje Interne operativne planove i dostavili ih tadašnjoj Službi za komunalne poslove i ekologiju.

Operativni Plan interventnih mjera za djelovanje u slučajevima prekomjerne zagađenosti zraka na području grada Zenice i za 2017. i 2018. godinu formiran je operativni štab sa podijeljenim zadacima, te utvrđene mjere djelovanja, te sistem upozoravanja i obavještanja javnosti.

II Upravljanje, zaštita i korištenje vodnih resursa

10. Rekonstrukcija, sanacija i proširenje vodovodne mreže

Ova aktivnost se realizuje svake godine, o čemu se daju posebni izvještaji Gradskom vijeću godišnje.

U posljednje vrijeme su realizirani projekti rekonstrukcije vodovoda Gorica, Džomba, Smajići, Gladovići, itd. Sanirani su rezervoari Briznik i Tišina, te izgrađen dio cjevovoda vodovoda Repovački potok. Pomoć u nabavci potrebnog vodovodnog materijala za sanaciju postojećih lokalnih vodovoda konstantana je i redovna.

Kontrola zdravstvene ispravnosti vode za piće je redovna. Izvršen je pregled lokalnih vodovoda i Odbori za održavanje su zaduženi da poduzimaju konkretne mjere u smislu otklanjanja nedostataka, prvenstveno po pitanju zdravstvene ispravnosti vode.

11. Tretman otpadnih voda

Gradsko vijeće je 25.10.2017. godine podržalo Prijedlog odluke o prihvatanju granta Njemačke razvojne banke KfW za projekat prikupljanje i tretman otpadnih voda u Zenici, te je 26.10.2017. godine potpisan Ugovor o prihvatanju grant sredstava njemačkog KfW-a za projekat "Prikupljanje i tretman otpadnih voda u Zenici". Realizacija ovog projekta se očekuje do 2021. godine.

12. Poribljavanje

U suradnji sa udruženjem građana sportskih ribolovaca "Bistro" Zenica, redovno se provode akcije poribljavanja, te se podržavaju sredstvima slične aktivnosti nevladinih organizacija, a sve u cilju poboljšavanja ribljeg fonda i održavanja vodene flore i faune.

13. Rekonstrukcija i izgradnja kanalizacione mreže

Ova aktivnost se realizuje svake godine, o čemu se daju posebni izvještaji Gradskom vijeću godišnje.

Na cijelom području Grada je zastarjela kanalizaciona mreža te je neophodno izvršiti sanaciju i proširenje postojeće kanalizacione mreže. U toku izgradnje GGM izvršeno je polaganje novih kanalizacionih linija fekalne i oborinske kanalizacije.

Započeta je izgradnja nekoliko lokalnih kanalizacionih mreža, a pored izgradnje ovih kanalizacija redovno je nabavljan kanalizacioni materijal za sanacije lokalnih kanalizacionih mreža. U toku je i realizacija projekta BH-II, čiji nosilac aktivnosti je JP "ViK", a koji obuhvata rekonstrukciju postojeće vodovodne i kanalizacione mreže u gradskom području.

14. Uređenje i čišćenje korita rijeke Bosne i njenih pritoka

Uređenje i čišćenje korita rijeke Bosne i njenih pritoka aktivnost je koja se uspješno realizira svake godine. U 2014. godini nakon poplava izvršeno je čišćenje rijeke Kočeve, Babine i Starinske rijeke, te čišćenje naplavina na ušću Babine rijeke i na ušću Orahovičke rijeke kod Nemile.

Također, svake godine se vrši čišćenje riječnih korita od nanesenog šljunkovitog materijala, granja kao i otpada koji nastaje nesavjesnim bacanjem PVC boca, plastičnih vrećica i životinjskog otpada.

U skorije vrijeme finalizirani su projekti čišćenja I sanacije korita Babine rijeke, Kočeve, Gračaničke rijeke, Orahovičke rijeke, Bistričaka, te čišćenje lokalnih potoka u Tetovu. Pored ovoga, realizira se i čišćenje obaloutvrda rijeke Bosne u tri dionice i to: dionica od ušća Babine rijeke do prvog pješačkog mosta na dužini od cca. 800 m, dionica od Kamberovića mosta do željezničkog mosta na ulazu u naselje Blatuša u dužini cca. 450 m, te dionica od kružnog toka Bojin vir do pješačkog mosta u naselju Blatuša.

15. Uređenje i zaštita izvorišta

Mještani i odbori seoskih vodovoda su zaduženi da vode računa o fizičkoj zaštiti izvorišta, a vrši se redovna kontrola ispravnosti vode, te poduzimaju mjere i daju konkretni zadaci odborima za održavanje vodovoda, u cilju postizanja zadovoljavajućeg kvaliteta vode.

16. Regionalni vodovod „Plava voda“

Obzirom da Projekat „Plava voda“ obuhvata dva kantona (SBK i ZE -DO), te da je to prvi vodovod regionalnog karaktera u Federaciji Bosne i Hercegovine, posebno značajan segment implementacije Projekta predstavlja dobivanje potrebnih saglasnosti i dokumentacije, a što je predstavljalo jedan od bitnih segmenata rada Javnog preduzeća „Regionalni vodovod Plava voda“.

Ovim vodovodom bit će osigurano snadbjevanje pitkom vodom općina Travnik, Novi Travnik, Busovača i Grad Zenica.

JP RV Plava voda je potpisivanjem Aneksa ugovora o koncesiji za korištenje vode sa ovog izvorišta, dobio pravo korištenja 750 litara vode u sekundi u narednih 30 godina, od čega će Grad Zenica dobiti najviše, odnosno 350 lit/sec.

Projekat, ukupne vrijednosti 22 miliona eura se u iznosu od 50% finansira iz budžeta Federacije BiH, a 50% iz kreditnih sredstava Evropske banke za rekonstrukciju i razvoj –EBRD i Razvojne banke Vijeća Evrope – CEB.

U posljednje vrijeme potpisan je Ugovor između predstavnika EBRD-a, gradonačelnika Zenice i načelnici općina Travnik, Novi Travnik i Busovača, čime je potvrđena opredijeljenost za regionalno rješavanje problema vodoopskrbe.

III Upravljanje, zaštita i korištenje tla i šumskih ekosistema

17. Borba protiv invazivnih, korovskih vrsta

Na području Grada Zenica, naročito u gradskoj zoni, vrše se redovne akcije čišćenja zelenih površina od ambrozije i različitih vrsta korova. Što se tiče ambrozije, riječ je o veoma jakom kompetitoru, zeljastoj biljci koja u gradu već zauzima velike površine, sa tendencijom širenja, jer svaka biljka proizvede do 9000 sjemenki koje se posredstvom čovjeka i vjetra šire kako na poljoprivrednim tako i na nepoljoprivrednim zemljištima. Veoma često raste na napuštenim zemljištima, pored puteva, pruga, na međama, đubrištima, pored kuća i slično, a na području Grada Zenica je najzastupljenija na području poslovne zone, MZ Pehare (Kanal), MZ Lukovo polje i MZ Klopče.

Cilj ovog projekta je smanjenje alergijskih reakcija kod stanovništva.

18. Sječa starih/oboljelih stabala i spuštanje krošnji drveća – prevršavanje

Svake godine se redovno obavljaju zahvati saniranja visokih, drvorednih stabala duž uži gradskih ulica i u gradskim naseljima. Vrši se radikalnije orezivanje drveća, što predstavlja kompromisno rješenje na sve više podnesenih zahtjeva za sječom starih i oboljelih stabala. Kod izvršenja zahvata vršen je odabir prioriteta prema kriterijima: zdravstveno stanje stabala, položaj prema obližnjim objektima, otpornost vrste na radikalno orezivanje itd.

19. Pošumljavanje

Održavanje i obnavljanje fonda stabala je bitno jer u danima visoke zagađenosti stabla predstavljaju prirodnu barijeru, kao i bitan izvor kiseonika u gradskom području.

Redovno se svake godine vrši sadenje i obnavljanje fonda stabala. Od donošenja LEAP-a do danas, sadene su uglavnom vrste drveća kompatibilne dominirajućim u gradskim drvoredima i to na Bulevaru, Aska Borića-gorski javor i jasen, u Babinoj rijeci-lipa, te na drugim lokacijama unutar gradskih naselja i parkovima različite vrste drveća dekorativnog karaktera. U naselju Mala Rijeka (MZ Orahovica), gdje su se tokom 2014. godine i elementarnih nepogoda pojavila brojna klizišta organizirano je pošumljavanje sadnica bagrema. Tokom aprila 2015. godine uspješno je realizovan projekat sadnje 15.150 sadnica crnog bora (*Pinus nigra*). Također, formiran je drvored platana na Carini – Trg rudara, dok je i mini-drvored mladica ove vrste drveća posaden kod Doma penzionera.

U 2017. godini Grad Zenica je u sklopu javnog poziva Fonda za zaštitu okoliša za sufinansiranje projekata u oblasti zaštite okoliša dobio sufinansiranje projekta "Formiranje novih i rekonstrukcija starih gradskih drvoreda –Rekreaciona zona Babina rijeka-II faza", čija realizacija se očekuje u 2018. godini.

IV Upravljenje otpadom

20. Sanacija i rekultivacija deponije „SIDE

Jedan od najznačajnijih projektnih zadataka, svrstanih u LEAP jeste Projekat sanacije i rekultivacije deponije SIDE. Nakon završetka radova na pripremi i puštanja u rad nove Regionalne deponije otpada "Mošćanica", Grad Zenica je u skladu sa direktivama EU pokrenula aktivnosti na zatvaranju i sanaciji stare napuštene deponije otpada „Side“.

Putem Federalnog Ministarstva okoliša i turizma sklopljen je aranžman sa Svjetskom Bankom čime su osigurana kreditna sredstva u iznosu od 1.500.000,00 EUR. Zatvaranje i sanacija deponije „Side“ podrazumjevaju aktivnosti u nekoliko faza. U periodu 2011./2012. godine izvršena je sanacija velikog klizišta u podnožju deponije a u 2016.god. izvršena je "Sanacija Prve faze " kojom je generalno obuhvaćeno preoblikovanje nagiba i izrada zaštite donjeg i srednjeg dijela deponije, tako da je do sada izvršena sanacija deponije na ukupnoj površini od cca 5,30 ha.

Od svih gradova u BiH jedino je Grad Zenica ušao u sanaciju velike gradske nesanitarnе deponije, po svim zahtjevima i uslovima Federalnog ministarstva okoliša i turizma FBiH.

21. Sanacija deponije industrijskog otpada Rača

"Željezara Zenica" je desetljećima, uz postojeću proizvodnju koja je bila tržišno rješena, proizvodila i industrijski otpad koji je odlagala na deponiju „Rača“. Prema LEAP-u pretpostavljeni period implementacije projekta je 20 godina, s obzirom na količinu materijala i kompleksnost projekta.

Do sada je ovaj projekat naišao na brojne prepreke, kao što je neispunjavanje obaveza od strane strateškog partnera za uklanjanje otpada i sanaciju deponije industrijskog otpada "Rača" – "mlm group", prvorangiranim ponuđačem na tenderu. Početkom maja 2013. godine, zenička firma „SAHVA“ je sa kompanijom „mlm-group“ d.o.o. Zagreb potpisala Ugovor o preuzimanju Ugovora o uvođenju strateškog partnera za uklanjanje otpada sa deponije „Rača“. Nakon toga, potpisan je partnerski sporazuma između firmi „SAHVA“ d.o.o. Zenica i „Quorum“ d.o.o. Mostar.

Osnovni cilj rekultivacije i sanacije kompletnog područja deponije je iskorištavanje materijala otpada sa deponije kao i otklanjanje negativnog uticaja na zdravlje ljudi.

S tim u vezi, naručen je i urađen „Plan prilagođavanja i rehabilitacije sa korektivnim mjerama za deponiju industrijskog otpada „Rača“ u Zenici. Navedenim Planom predviđena je fazna sanacija

postojeće deponije industrijskog otpada, rehabilitacija trenutno degradiranih odlagališnih površina, te promjena namjene ovih površina u cilju stvaranja zone zelene oaze, zone sporta i rekreacije, te male poslovne i industrijske zone. Bitno je napomenuti da kompanija „Arcelor Mittal Zenica“ d.o.o. Zenica nikada nije prihvatila Plan, te iz tog razloga još nije započeto sa njegovom konkretnom primjenom.

Sa novom gradskom upravom intenzivirale su se aktivnosti na postizanju sporazuma sa ArcelorMittalom Zenica u cilju zajedničkog djelovanja po pitanju sanacije i rekultivacije deponije industrijskog otpada "Rača", te obezbjeđivanju potrebnih sredstava za izradu studije čiji zadatak jeste snimanje postojećeg stanja, te prezentiranje mogućih opcija za tretman otpada, te odgovor na pitanje da li je eksploatacija deponije ekonomski opravdana. Prema ovoj studiji, krenut će se u dugoročni projekat sanacije i rekultivacije deponije "Rača", o čemu će Gradsko vijeće biti posebno obavješteno.

22. Zbrinjavanje infektivnog otpada iz zdravstvene djelatnosti na području općine

Infektivni otpad na području Grada Zenice tretira Kantonalna bolnica Zenica, ali je potrebno intenzivirati aktivnosti po ovom pitanju i u sistem uključiti ambulante, domove zdravlja i apoteke.

23. Reciklaža otpada na teritoriji općine

Grad Zenica u saradnji sa firmom "ALBA Zenica" nastavlja projekat odvojenog sakupljanja korisnog otpada na području Grada, a poseban akcenat je dat na prikupljanje: starog papira (ambalažni karton, knjige, sveske, novine, rokovnici), folije (najlonske kese i druga najlonska ambalaža) i PET ambalaže (plastične boce od pića).

Od planiranih aktivnosti bitno je pomenuti da je najviše učinjeno na projektu reciklaže i odvojenog prikupljanja otpada u zeničkim osnovnim školama. U navedeni projekat je uključeno 15 osnovnih škola koje su pokazala zavidan nivo ekološke svijesti i znanja kada je riječ o selektivnom prikupljanju otpada. Implementacija projekta treba da doprinese čistijem okolišu postupanjem na ispravan način sa teško razgradivim otpadom. Navedenim projektom, kroz takmičarski duh želi se poboljšati rad ekoloških sekcija u osnovnim školama, a samim tim podići i nivo educiranosti mlade populacije za pravilno zbrinjavanje otpada, naročito iskoristivog otpada.

Također, u prethodnom periodu s realizacijom započeo projekat postavljanja kanti sa likovima crtanih junaka u zeničkim obdaništima, a sve u cilju pravovremene edukacije najmlađih o ispravnom odlaganju otpada.

Otpad sa javnih zelenih površina nadležno komunalno preduzeće koristi u vlastitoj kompostani.

Trenutno je u izradi Studija procjene selektivnog prikupljanja i odlaganja otpada i konsultanti Svjetske banke koji rade na istoj ponudit će gradskoj upravi najbolje rješenje za odvajanje iskoristivih komponenti, a sve u cilju smanjivanja količina otpada koje se odlažu na deponiji, što je u skladu sa svim evropskim direktivama.

24. Uklanjanje i sanacija divljih deponija

Prema katastru divljih deponija iz 2013. godine na području Grada Zenica postoji cca 270 divljih deponija. Uz postojeće divlje deponije okolnom stanovništvu prijete opasnost zagađenja pitke vode što može dovesti do pojave raznih oboljenja. Svake godine se vrše velike akcije čišćenja divljih deponija. Najveći problem je što se nakon izvjesnog vremena na očišćenim mjestima, koja su nakon sanacije i čišćenja propisno obilježena tablama koje ukazuju na zabranu bacanja smeća, ponovo stvaraju divlje deponije, što dodatno usložnjava i poskupljuje zbrinjavanje, čišćenje i sanaciju divljih deponija.

Služba za ekologiju, komunalne i inspeksijske poslove, je u 2017. godini realizirala aktivnosti čišćenja i sanacije divljih deponija na području Grada Zenica, nakon analize na osnovu stvarnih potreba i finansijskih mogućnosti, situacije na terenu i zahtjeva građana.

Realizacija poslova čišćenja divljih deponija je povjerena "Dobrovoljnom vatrogasnom društvu" Zenica, a očišćeno je 15 divljih deponija na širem području grada. Organizuju se i manje akcije čišćenja lokaliteta, posebno u proljeće, i to od strane savjesnih pojedinaca, volontera, te brojnih udruženja, a takve akcije se podržavaju u smislu obezbjeđivanja logistike, te odvoza otpada.

Uporedo sa ovim projektom putem medija i raznih edukativnih programa i aktivnosti nastoji se izvršiti podizanje svijesti ljudi o problemu postojanja divljih deponija, te su intenzivirane aktivnosti Odsjeka za inspeksijske poslove, a sve u cilju kažnjavanja lica koja nepropisno odlažu otpad. Maksimalni su napori na uključivanju 100 % stanovništva u redovan odvoz otpada i Gradska uprava već vodi aktivnosti na rješavanju ovog pitanja.

25. Zbrinjavanje otpada animalnog porijekla

Grad Zenica je jedan od rijetkih gradova u BiH koji imaju sistem upravljanja i zbrinjavanja animalnog otpada u skladu sa evropskim regulativama. Nadležno komunalno preduzeće u svom posjedu ima modernu spalionicu animalnog otpada sa dozvolom Federalnog ministarstva okoliša i turizma u kojoj se termički tretira animalni otpad.

26. Izgradnja i postavljanje niša za smještaj kontejnera na području općine

Strateško opredjeljenje grada jeste da ne ulaže u niše za kontejnerska mjesta, nego podzemne kontejnere koji svojom konstrukcijom ispunjavaju svrhu niša, a to je obezbjeđivanje otpada od vremenskih prilika i smanjivanje vlažnosti koja snižava cijenu otkupa izdvojenih komponenti, te otežava zbrinjavanje miješanog komunalnog otpada. Većina kontejnerskih mjesta je do sada ograđena žicom čime je postignut cilj ove aktivnosti, a to su uređena kontejnerska mjesta.

27. TV Eko kviz

Općina Zenica je, u saradnji sa JP „Radio-televizija Zenica“, višegodišnjim organizovanjem EKO kviza vršila edukacije učenika svih osnovnih škola sa područja Općine. Cilj međusobnog takmičenja je bilo sticanje znanja djece i omladine iz ekologije, odnosno podizanje svijesti o očuvanju okoliša.

28. EKO kuća

U izradi je glavni projekat koji je potreban za dobijanje građevinske dozvole za izgradnju EKO kuće na Smetovima. Gradonačelnik je u 2017. godini, zajedno sa izviđačima, potpisao sporazum o namjenskom utrošku predviđenih sredstava. EKO kuća će, pored toga što će služiti za smještaj izviđača, za boravak djece u prirodi, edukacije mladih, za nevladine organizacije, biti centar u kojem će se posjetiteljima pokazati istinska eko-kuća koja bi pored prirodnih materijala imala ugrađene solarne panele za korištenje sunčeve energije, vjetrenjače i postavljenu jednu malu teleskopsku stanicu, tako da se upotpuni doživljaj za vrijeme boravka na ovoj lokaciji. Trebao bi se urediti i botanički vrt u blizini.

29. Edukacija stanovništva o upravljanju otpadom

Kako je i u ostalim aktivnostima navedeno, redovne su aktivnosti na edukaciji stanovništva po svim segmentima ispravnog odnosa prema okolišu, pa i u sferi upravljanja otpadom, koje je kao posebno izdvojeno u sklopu akcionog plana LEAP-a. Neke od osnovnih aktivnosti u smislu podizanja svijesti i znanja po pitanju upravljanja otpadom se prepoznaju u organizovanju predavanja različitim kategorijama stanovništva o problematici upravljanja otpadom, organizovanje uređenja slobodnih površina u općini, takmičenja iz oblasti ekologije, posjete deponiji Moščanica.

V Zakonski okvir

30. Usaglašavanje Općinskih i Kantonalnih propisa sa Federalnim, Državnim i EU propisima

Svi propisi, planovi i projekti Grada Zenica, vezani za zaštitu okoliša u potpunosti su usklađeni sa propisima i planovima na svim višim nivoima vlasti, a strateška opredjeljenja Grada idu u skladu sa promjenama u EU zakonodavstvu, čak i kada državni propisi ne prate trendove na tom polju.

VI Drugi projekti

31. Nabavka opreme za prikupljanje otpada

Od perioda donošenja LEAP-a do danas, aplicirano je prema švedskoj organizaciji „SIDA“, kada je u sklopu nabavke opreme pribavljeno sljedeće:

- kante za otpad kapaciteta 90 litara (20 komada),
- kante za otpad kapaciteta 70 litara (150 komada),
- kontejneri za iskoristivi otpad kapaciteta 1100 litara (40 komada),
- metalni kontejneri za otpad kapaciteta 1100 litara (70 komada) i
- kante za otpad kapaciteta 240 litara (600 komada).

Grad Zenica i preduzeće "ALBA Zenica" uspješno su u 2017. godini postavili podzemne kontejnere na 4 lokacije. Krajem godine provedena je javna nabavka za 26 podzemnih kontejnera. U 2018. godini očekuje se ugradnja ovih kontejnera, a Služba za ekologiju, komunalne i inspeksijske poslove I u 2018. godini planira nabavku i ugradnju novog seta podzemnih kontejnera, te će aplicirati ka višim nivoima vlasti za sufinansiranje ovog projekta.

Cilj projekta je sva kontejnerska mjesta u užem dijelu grada zamijeniti sa podzemnim kontejnerima koji su se pokazali vrlo efikasnim, s obzirom na brojne prednosti (bezbjedni i praktični, štedi se prostor, higijenski i sanitarni itd.). Uspostavljanjem sistema podzemnih kontejnera značajno se doprinosi unapređenju higijene i životnih uvjeta za stanovnike, kao i manju potrošnju vremena, vozila, ljudstva, opreme i energenata tj. višestruko smanjenje emisije CO₂.

32. Rješavanje problematike napuštenih životinja

Formiranje skloništa za napuštene životinje i higijenskog servisa je jedna od osnovnih aktivnosti čijom su se realizacijom stekli uslovi za uklanjanje pasa sa ulica grada, adekvatno zbrinjavanje lešina životinja, a samim time i smanjenje populacije napuštenih pasa na području Grada i poboljšanje higijensko-epidemiološke situacije.

Obzirom da su završeni svi građevinski radovi na izgradnji azila za napuštene životinje kao i opremanje prostorija adekvatnim uređajima i pomagalicama, početkom 2017. godine uspostavljeno je funkcionalno upravljanje azila. Rad skloništa za napuštene životinje i higijenskog servisa je povjeren PD „ALBA Zenica“ d.o.o. Zenica koje u potpunosti primjenjuje sve zakonske i podzakonske propise iz oblasti koja propisuje uspostavu skloništa i higijenskog servisa.

33. Zbrinjavanje automobilskih guma

Na području Grada Zenica izražen je problem zbrinjavanja pneumatika iz vulkanizerskih radnji.

Ta vrsta otpada ne spada u kućanski otpad, a smatra se kao jedan od najvećih krivaca za nastajanje divljih deponija.

Kako pitanje zbrinjavanja automobilskih guma nije riješeno na nivou BiH, Uprava Grada Zenica je našla privremeno rješenje, odnosno sve prikupljene gume se deponuju na određenoj lokaciji na platou Regionalne deponije Mošćanica.

Potrebno bi bilo usaglasiti zakonsku regulativu kako bi se sve vulkanizerske radnje, trgovine u kojima se prodaju automobilske gume obavezale da stare i neiskoristive gume odlažu na Regionalnu deponiju Mošćanica, o čemu je Gradska uprava već poduzela određene aktivnosti.

34. Mjerenje kontaminacije tla i biljaka teškim metalima

Federalni zavod za agropedologiju i Federalni zavod za poljoprivredu su u 2014. godini završili detaljan petogodišnji monitoring teških metala i drugih štetnih elemenata u tlu i biljkama na području Grada Zenica na osnovu projektnog zadatka i programa monitoringa.

Federalni Zavod za agropedologiju i Zavod za poljoprivredu iz Sarajeva su na zahtjev Uprave Grada Zenica sačinili Elaborate o prisustvu teških metala u zemljištu i biljnim kulturama, odnosno voću i povrću na lokacijama 5 mjesnih zajednica i to: Podbrežje, Tetovo, Pehare, Donja Gračanica i Banlozi.

Grad Zenica je nastavak implementaciju Projekta „Praćenje teških metala u zemljištu i biljkama na području Grada Zenica“ izvršio u saradnji sa Federalnim Zavodom za poljoprivredu, Federalnim agropedološkim Zavodom i Univerzitetom u Zenici u cilju dobijanja realne slike zagađenja zemljišta i biljaka.

Razlog realizacije ovog monitoringa jeste što je područje Grada Zenica izloženo kontinuiranom uticaju emisija štetnih materija iz pogona i postrojenja Željezare u Zenici i drugih izvora, među kojima i teških metala.